Eduskunnan talousvaliokunta

U 81/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten ja direktiivien muuttamisesta digitaalisen lainsäädäntökehyksen yksinkertaistamisen osalta (digiomnibus) ja tekoälyä koskevien yhdenmukaistettujen sääntöjen täytäntöönpanon yksinkertaistamisen osalta (tekoälyomnibus)

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n digiomnibus- ja tekoälyomnibus-ehdotuksista eduskunnan talousvaliokunnalle.

Suomen Yrittäjät pitää erittäin tervetulleena sitä, että sääntelyn keventäminen ja selkeyttäminen on nostettu komission ja valtioneuvoston yhteiseksi tavoitteeksi. Sääntely on muodostunut viime vuosina hyvin raskaaksi ja vaikeasti hahmotettavaksi erityisesti yrityksille, joiden resurssit eivät riitä seuraamaan monimutkaisia, osin päällekkäisiä EU-säädöksiä.

Digi- ja tekoälyomnibus-paketit tarjoavat mahdollisuuden keventää yrityksille kohdistuvaa, EU-sääntelystä kumpuavaa, hallinnollista taakkaa. Samalla on kuitenkin varmistettava, että sääntelyn kokonaisuus pysyy johdonmukaisena, selkeänä ja pk-yritysten kannalta aidosti kevyempänä niin lainsäädännön soveltamisessa kuin tulkinnoissa. Yrittäjät toteaa, että digi- ja tekoälyomnibus-säädökset kokonaisuudessaan jäävät vielä kauaksi tavoitteissaan helpottaa pk-yritysten byrokratiataakkaa. Omnibus-ehdotukset nykyisessä muodossaan keventävät ensisijaisesti suurten yritysten hallintotaakkaa.

Suomen Yrittäjät pitää komission toimia oikeansuuntaisina, mutta korostaa, että sääntelyn todellinen keventyminen toteutuu vain, mikäli jäsenvaltiot rakentavat tarkoituksenmukaiset tukirakenteet, panostavat käytännön ohjeistukseen sekä varmistavat yrityksille saavutettavan, yhden luukun asiointimallin. Digiomnibus voi tukea innovaatioita ja markkinalähtöistä kehitystä vain, jos kansallisella tasolla noudatetaan johdonmukaista ja tasapainoista teknologiastrategiaa. Suomen Yrittäjät katsoo, että digitaalisen sääntelyn tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävästi resursoituja kansallisia palveluja, käytännönläheistä tukea sekä selkeitä periaatteita, jotka ohjaavat

sekä yrityksiä että viranomaisia kohti ennakoitavaa, riskiperusteista ja oikeasuhtaista sääntely-ympäristöä.

1. Digiomnibus

1.1. Digiomnibus ja datasääntelyn kokonaisuus

Datalainsäädännön kokoaminen yhden Data Act -kehyksen alle selkeyttää sääntelykokonaisuutta. Samalla Suomen Yrittäjät kuitenkin huomauttaa, että omnibus-sääntelyn lisäarvon tulee olla sääntelyn läpinäkyvyys, ennakoitavuus ja vakaus. Suomen Yrittäjät pitää keskeisenä, että datasääntelyn konsolidointi yhteen asetukseen selkeyttää sääntelykehikkoa eikä tuo pk-yrityksille uusia piileviä velvoitteita. On varmistettava, ettei sääntelyn yhtenäistäminen johda tiukempiin tulkintoihin tai laajentuviin vaatimuksiin esimerkiksi datan jakamisen periaatteiden, lokalisointivaatimusten tai suojatun datan uudelleenkäytön osalta.

Suomen Yrittäjät korostaa tarvetta varmistaa riittävä oikeusvarmuus sekä datan ja tietojärjestelmien yhteistoimivuus. Erityisesti pk-yrityksillä tulee olla käytössään selkeät, yksinkertaiset ja kustannustehokkaat keinot täyttää asetusten velvoitteet. Komission tulee tarjota jäsenmaille ja yrityksille ohjeistusta, mallisopimuksia, avoimia standardeja ja ennakoitavia menettelyjä.

Dataan liittyvissä kevennyksissä tulee varmistaa, että mahdolliset maksut tai erityisehdot erittäin suurille yrityksille eivät muutu epäsuorasti pk-yrityksille kohdistuvaksi lisätaakaksi esimerkiksi alihankinta- tai palvelusuhteiden kautta.

1.2. Tekoälyomnibus ja tekoälyasetuksen muutokset

Suomen Yrittäjät tukee komission tavoitetta vähentää tekoälyasetukseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita ja varmistaa, että erityisesti pienten kehittäjien ja käyttäjien asema huomioidaan. On tärkeää, että tekoälyjärjestelmien tarjoajille asetetut velvoitteet suhteutetaan järjestelmien todelliseen riskitasoon ja yritysten kokoon.

Suomen Yrittäjät korostaa, että tekoälyasetuksen ja GDPR:n välinen suhde on selkeytettävä niin, ettei sääntely aiheuta tulkintaepävarmuutta ja riskiä kaksoisvelvoitteista. Yritysten tulee voida käyttää matalariskisiä tekoälyratkaisuja ilman kohtuuttomia lisävaatimuksia. On välttämätöntä, että tekoälyn

kehittämiseen ja operointiin liittyvä henkilötietojen käsittelyperusta on selkeä ja riskiperusteinen.

Suomen Yrittäjät pitää komission esityksessä erittäin myönteisenä sitä, että tekoälyn käyttöönottoon liittyvän osaamisvastuun (”AI-lukutaito”) painopistettä siirretään työnantajilta jäsenvaltioille ja komissiolle. Tämä mahdollistaa laajemman, koordinoidun ja yhdenvertaisen osaamisen kehittämisen koko EU-alueella ja vähentää yksittäisten yritysten kohtaamaa velvoitepainetta. Suomen Yrittäjät toivoo, että Suomi tukee tätä muutosta.

Lisäksi tuemme näkemyksiä, joiden mukaan yritysten suorittama tekoälyn hienosäätö tai käyttötarkoituksen mukainen sopeuttaminen ei saa johtaa toimijan luokitteluun järjestelmän tarjoajaksi. Vastuun tulee säilyä varsinaisella valmistajalla, ellei kyse ole olennaisesti uuden järjestelmän kehittämisestä.

1.3. Poikkeamaraportointi ja keskitetyt ilmoituskanavat

Suomen Yrittäjät pitää pääosin myönteisenä tavoitteita yhtenäistää ja selkeyttää eri säädösten mukaista poikkeamaraportointia. On kuitenkin varmistettava, ettei uusi keskitetty ilmoituskanava johda hallinnollisen taakan kasvuun erityisesti silloin, kun ilmoitusvelvollisuus koskee vain yhtä säädöstä tai kansallista viranomaista. Lisäksi on olennaista turvata tietoturva, järjestelmän toimintavarmuus sekä kansallisten viranomaisten tosiasiallinen pääsy tietoihin.

"Once-only" -periaatteeseen perustuvat ilmoituskanavat ja yhden klikkauksen raportointimallit tarjoavat mahdollisuuden vähentää merkittävästi yritysten hallinnollista kuormaa. Järjestelmien tulee kuitenkin olla teknisesti toimivia, käyttäjäystävällisiä ja luotettavia. Suomen Yrittäjät korostaa, että keventämistavoitteet jäävät toteutumatta, mikäli ilmoituskanavista muodostuu monimutkaisia tai pirstaleisia.

Koska kaikki digilainsäädäntöön liittyvät asetukset ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa, Suomen Yrittäjtä esittää, että komission tulisi harkita kokonaisvaltaisten ”helpdeskien” perustamista datasäädökselle, tekoälyasetukselle, GDPR:lle ja CRA:lle. Näiden neuvontapalveluiden tulisi toimia yksittäisinä kansallisina yhteyspisteinä (yhden luukun palvelu) yrityksille, koordinoituina ENISAn, toimivaltaisten viranomaisten ja yritysorganisaatioiden kanssa, ja pystyä tarjoamaan integroitua teknistä ja oikeudellista tukea.

1.4. Yleinen tietosuoja-asetus (GDPR)

Suomen Yrittäjät toivottaa tervetulleiksi komission ehdotukset koskien GDPR:n sääntelyn keventämistä riskiperusteisempaan suuntaan. Katsomme, että Suomen tulisi vaatia komissiolta kunnianhimoisempaa otetta sääntelyn perusvaatimusten yksinkertaistamiseksi nimenomaan mikro- ja pk-yritysten näkökulmasta, joiden henkilötietojen käsittely on pääsääntöisesti hyvin pieniriskistä ja joille sääntelystä aiheutuvat velvoitteet aiheuttavat suhteetonta hallinnollista taakkaa. Nyt ehdotetut kevennykset suuntautuvat lähinnä suurempien yritysten tarpeisiin koskien tekoälyjärjestelmien kehittämistä, anonymisointia ja pseudonymisointia sekä tieteellistä tutkimusta.

Suomen Yrittäjät katsoo, että henkilötiedon määritelmän keventämistä tulisi tarkastella vielä vahvemmin siten, että esimerkiksi selkeästi organisaatioiden edustajien julkisia organisaatioyhteystietoja, kuten sähköpostiosoitetta, tai toiminimiyrittäjien y-tunnusta ei katsottaisi GDPR:n mukaisiksi henkilötiedoiksi.

Suomen Yrittäjät pitää tiedonantovelvoitteen keventämistä tervetulleena, mutta säännöksen konkreettinen soveltamisala jää epäselväksi, missä tilanteissa poikkeusta sovellettaisiin. Lisäksi tulee huolehtia, ettei edellytys siitä, että tietoja ei saa jakaa kolmansien osapuolien kanssa tai kolmansien maiden kanssa todellisuudessa vesitä kevennystarkoitusta erityisesti pienimpien yritysten matalariskisessä käsittelyssä esimerkiksi eri ohjelmistojen käytön yhteydessä.

Komissio on aiemmin toukokuussa 2025 esittänyt myös GDPR:n 30 artiklan 5 kohdan muutosta, joka poistaisi velvoitteen pk-yrityksiltä rekisterinpitäjänä pitää rekisteriselostetta silloin, kun käsittely ei aiheuta korkea riskiä henkilön oikeuksille ja vapauksille. Vaatimus käsittelyn satunnaisuudesta, mikä on tehnyt aiemmasta pk-yrityspoikkeuksesta kuolleen kirjaimen, myös poistettaisiin. Ehdotetulla muutoksella olisi selkeä merkitys pk-yritysten hallinnollisen taakan vähentämisessä ja Suomen tulee vahvasti tukea kyseistä muutosta.

Suomen Yrittäjät lähtökohtaisesti kannattaa evästebannereiden määrän vähentämistä. Ehdotuksen vaikutukset pk-yritysten toimintaan ja vastuihin jäävät kuitenkin tässä vaiheessa vielä epäselviksi. Suomen tulee kannassaan vaatia, että evästesääntelyn muutoksilla on todellinen vähentävä vaikutus pk-yrityksille aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan.

1.5. Yhteenveto

Suomen Yrittäjät katsoo, että digiomnibus ja tekoälyomnibus voivat parhaimmillaan muodostaa merkittävän edistysaskeleen kohti selkeämpää, johdonmukaisempaa ja vähemmän hallinnollista taakkaa aiheuttavaa sääntelyä. On kuitenkin ratkaisevan tärkeää, että neuvottelujen aikana varmistetaan pk-yritysten tarpeiden huomioon ottaminen konkreettisella ja kattavalla tavalla. Sääntelyn tulee olla riskiperusteista, oikeasuhtaista ja yritysten näkökulmasta käytännössä toimeenpantavaa. Vain näin voidaan edistää digitalisaatiota, innovaatioita ja kilpailukykyä koko yrityskentässä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Maria Nyroos
Digi- ja TKI-politiikan asiantuntija